

izmed najgilejših naših mož v zadnji tretjini prošlega stoletja, bo ta korespondenca zelo važna za spoznavanje one dobe slovenske zgodovine. Publikacija bo naravno obsegala dva dela: I. Pisma, ki so jih drugi pisali Vošnjaku. II. Pisma, ki jih je pisal Vošnjak. Dopisovalci so Vošnjaku n. pr.: A. Aškerc, dr. J. Bleiweis, Caf, Cimperman, dr. Costa, A. Einspieler, P. pl. Grasselli, Freuensfeld, A. Funtek, Fr. Govekar, Iv. Hribar, grof Hohenwart, dr. B. Ipayec, Jurčič, Klodič pl. Sabladolski, dr. Št. Kočevar, Komel pl. Sočeban, dr. G. Krek, Fr. Levstik, Lutman, (župnik na Koroškem), Macun, dr. D. Majaron, Fr. Ks. Meško, Ogrinec, dr. Prelog, Rapoc, dr. Razlag, dr. F. Serbec, Spinčič, Stritar, L. Svetec, Juri Šubič, dr. Ivan Tavčar, Tomšič, A. Trstenjak, dr. P. Turner, baron Winkler; nadalje: Apih, Erjavec, dr. Pražák, B. Raič, vitez Schneid, Suman, Dav. Trstenjak. — »Matica Slovenska« se obrača s tem do vseh p. n. gg., ki hranijo katero Vošnjakovo pismo, s prošnjo, da bi blagovolili to korespondenco za omenjeno Maticino publikacijo dati na razpolago. Naravno je, da se bo iz te korespondence, kolikor se tiče še živčih oseb, izločilo vse, kar bi segalo v čisto privatno življenje ali tangiralo osebno čast z ene ali druge strani.

Politiški pregled.

* **Pravaški kongres v Opatiji.** Dne 27. pret. m. se je vršil v Opatiji kongres pravaških poslancev, katerega so se udeležili vsi jugoslovanski pravaški in klerikalni poslanci. Obravnavalo se je predvsem o bosenskem jezikovnem vprašanju. Nekateri pravaški politiki so izdelali obširen memorandum na prestolonaslednika, v katerem ga prosijo, naj ukrene vse potrebno za pomirjenje hrvaškega naroda, zakaj sicer se je bati, da je sedanja hrvaška generacija zadnja, ki upa doseči svoje narodne smote v okvirju avstrijske monarhije. — Dr. Šušteršič in dr. Mandić sta referirala o naziranju dunajskih merodajnih krogov o jugoslovanskem vprašanju. Najvažnejša točka na razpravi pa je bilo bosensko jezikovno vprašanje, in z vsoto gotovostjo zatrjujejo, da je tozadevno že sklenjen kompromis z bosensko vlado.

* **Ljubljanska občina in kranjski dež.** Dne 29. pret. mes. so se vršile pred dunajskim upravnim sodiščem tri razprave o pritožbah ljubljanske mestne občine proti odlokom deželne odbora. — Upravno sodišče je vsem pritožbam mestne občine ugodilo in razveljavilo sklepe kranjskega deželne odbora kot nezakonite. Vendar je še nekaj pravice!

* **Deželnozborske volitve na Goriškem.** Razpisane še niso; italijanski klerikalci sodijo, da bodo razpisane šele za mesec julij. Vlada hoče menda poprej pripravljati tla za deželnega glavarja, in kadar se tozadevno kaj stori, se bodo vršile volitve. Po starem sistemu, ki se drži italijanske liberalne stranke, se ne bo smelo več vladati v deželni hiši.

* **Važen cerkveni odlok brnskega škofa.** Brnski nadškof, grof Huyn, je izdal na vse duhovnike svoje škofije odlok, s katerim odločno prepoveduje duhovščini vsako udeležbo na prihodnjih moravskih deželnozborskih volitvah in vsako agitacijo in propagando za kako politično stranko. V svojem odloku se sklicuje na znano papežovo bulo, ki odsvetuje duhovščini sodelovanje pri gospodarskih podjetjih in politiki.

quemada in Diego Deza. Že v tistih letih so ga mnogi smatrali za krivoverca, ker je nekoč opozoril nekega redovniškega brata na stare cerkvene očete, katerih knjige so mu bolj ugajale kakor »Sedem radosti device Marije«. Ko mu je bilo 24 let, je bil posvečen za duhovnika in takoj je dobil obtožbo s 130 točkami. Giordano Bruno je vedel, kaj to pomeni. Zbežal je iz Italije, da bi se rešil progonov. Njegovo življenje je bilo posledječno potovanje. Kamor je prišel, je poučeval in se udeleževal javnih diskusij. Šolski učenjaki so prišli čisto v zadrego, in kadar niso mogli dokazati, so si pomagali z neotesanostjo. Ali tudi za to je imel Bruno pravi odgovor. Napisal je satiričen dialog: »Obed na pepelnico sredo«, s katerim je razodel plitkost, zarukanost in domišljavost tedanjih »učenih glav«.

Rim je v tem neprenehoma prežal, da bi ga dobil v svoje krepelje in ker ni bilo drugače mogoče, ga je izkušal z zvijačo vjeti v svojo past. Neki Mocenigo ga je zvabil iz Fankobroda v Benetke, tukaj so ga pa birači inkvizicije takoj pograbil in vrgli v ječo. 7. januarja 1593. so ga kot moža, ki je »v največji meri krivo-veren«, izročili »njegovim svetostim« papežu Klementu VIII. v Rimu.

Sedem dolgih let je nesrečnež prebil v teminah in trohobi ječe. Neprenehoma

* **Nemška proti Poljakom naperjena politika.** Nemški uradni list v Berlinu priobčuje naredbo glede znanega razstila-nega zakona, v kateri se cela vrsta krajev v deželah Vzhodne Prusije, Pomorja, Šlezvika in Šlezvika Holsteina označa za narodno ogrožene. V teh krajih naj se utrdi nemški živelj potom naselitve na rodni tleh Poljakov, ki naj se jih požene z doma, kjer so se rodili in kjer so živeli njihovi dedje. Kaj takega je mogoče v dvajsetem stoletju v znamenju nemške kulture!

* **Hrvaške razmere.** V Cuvajevi stranki je nastala huda kriza. Bivši poslanec Nikolić je namreč sklenil z nekaterimi svojimi somišljeniki odposlati na kralja spomenico, v kateri prosi, da se ohrani na Hrvaškem komisariat. Drugi člani hrvaške vladne stranke pa so vkljub svojemu vladinovstvu protestirali proti Nikolićevemu koraku, ki je protustaven, Zagrozili so celo, da izstopijo iz vladne stranke, če se v resnici to zgodi. Preden se sestane ogrska zbornica, bodo imeli vladni hrvaški delegati sejo, kjer bodo protestirali proti Nikolićevemu stališču.

Srednješolski vestnik.

** **Red železne krone III. razreda** je cesar podelil deželnemu šolskemu nadzorniku Albinu Belarju v Ljubljani.

** **Odlikovanje.** Mihael Zavadlaj, c. kr. deželni nadzornik v Dalmaciji, je odlikovan z naslovom dvornega svetnika.

** **Kuharski in gospodinski poduk** uvedejo v šolskem letu 1913—14. na ženskem učiteljskem v Budejovicah na Češkem. Razentega otvorijo še tečaj za kuhanje za take obiskovalke, ki so šolske študije že dokončale. Na zavodu se ustanovi primerna strokovno in moderno opremljena kuhinja, kjer bodo učenke imele priliko, se v tem ožiru temeljito izobraziti.

** **Dve novosti na srednjih šolah v Galiciji.** Učna doba na realkah v Galiciji se razširi na 8 razredov. Delitev šolskega leta na dva semestra odpade. Šolska izpričevala se bodo izdajala smo ob koncu šolskega leta. Učna osnova se je razširila. Razen učnega jezika se bo učil tudi drugi deželni jezik, nadalje nemščina in francščina ali angleščina. Obvezen predmet bo modroslovna propedeutika, latinščina pa neobvezen predmet. Dijakom bo omogočen vstop na vseučilišče.

Učiteljski konvikt.

Letnina za leto 1913: Neimenovan za l. 1912 in 1913; prof. A. Sič iz Ljubljane; Štravs Karel iz Hotederšice; Zdravko Mikuz iz Šmarja na Dolenjskem; Fran Verbič iz Slavine; Rudolf Horvat, Fortunat Lampret in Bibica Bizail, vsi iz Trnovega na Notranjskem; Krista Vebrova iz Zalegaloga pri Železnikih; dr. Tomo Romih, Maks Hočevar, Karl Humek, Ivan Magerl in Milan Vršič, vsi iz Krškega. Hvala! **Darila:** Učiteljski v Mariboru dne 30. marca zložili 5 K; g. Ivan Bonač, trgovec v Ljubljani 10 K; Posojilnica v Črnomlju, 25 K. Hvala!

Učiteljski vestnik.

Učiteljski sklad. Prispevke za Učiteljski sklad so doslej poslala naslednja učiteljska društva: Gospodarska in kreditna zadruga v Celju 15 K, Hranilnica in

so ga silili, naj prekličje svoje »zmote«. Ali vpricho vse veličastne rabeljske družbe je ostal Bruno trden: »vas je strah, izreči sodbo« — je dejal — »mene ne, silšati jo.« Izjavil je, da ni učil nobenih zmot, da noče in ne more zatajiti resnice, da ne mara prositi milosti in da nima ničesar preklicati... Ko so se prepirali, da ga z nobenimi duševnimi in telesnimi mučili ne morejo prisiliti, da bi zatajil svoje prepričanje, so odločili, da mora umreti. Obsodili so ga na smrt na grmadi, prej pa mu je moral rabelj izpuliti jezik.

...Ne sodite, da ne boste sojeni!... Kdor z mečem sodi, pogine od meča — je govoril Jezus, Papeži in njih služabniki trdijo, da so zastopniki istega Jezusa, ki je razglašal take miroljubne besede...

Na trgu dei Fiori v Rimu se dviguje sedaj spomenik dominikanca, ki drži prekrižani roki nad križem, pogled uprt v Vatikan, v prebivališče rimskih papežev. Ali večje cene nego visoki spomenik je novi duh, velikega mučenika, ki veje zmagovalno po svetu, ki budi in dviguje umove, duh duševne svobode, za katero je Giordano Bruno umrl. Njegovo truplo so sežgali, ali v tem, ko je izginila inkvizicija, ki ga je obsodila, ni izginila visoka njegova ideja, ki si v svetem nekrvavem boju osvaja svet...

posojil. Učitelj, konvikta v Ljublj. 10 K. Učiteljska tiskarna v Ljubljani 25 K. Učiteljsko društvo za Šmarje in Rogatec 10 K. Slovenjegraško učiteljsko društvo 9 K 60 v. Upamo, da se odzovejo tudi ostala učiteljska društva ter po svojih močeh podprejo naraščaj. Za poslane prispevke iskrena hvala!

Naraščaj. Kakor čujemo, nameravajo tudi letos prirediti učiteljski sestanek kot IV. shod jugoslovanskih naprednih učiteljskih abiturientov in abiturientk. Tudi mi pozdravljamo to idejo in želimo, da bi sestanek v vseh ozirih kar najlepše uspel. Preden stopite v življenje, si jasno začrtajte program bodočega dela, strnite se v veliko, nepremagljivo celoto, in manifestirajte za svoje ideje. Vsako našo izgubo naj nadomestita dva nova, mlada in močna!

Kranjske vesti.

— **Iz ljudskošolske službe.** Naučni minister je okrajnega šolskega nadzornika za okraja Kranj in Radovljica J. Janežiča na njegovo prošnjo odpustil iz službe okrajnega šolskega nadzornika. Tov. J. Janežič prevzame zopet učiteljsko mesto na ljubljanskem učiteljskem.

— **Iz ljudskošolske službe.** Na mesto obolele učiteljice Ane Moosove je imenovana za suplento na dekliški šoli v Spodnji Šiški prov. učiteljica Ana Gode-rerjeva. Za prov. učiteljico na dvorazrednici v Zg. Tuhinju je imenovana Stefanija Schubertova. Za pouk na ekskur-rendni šoli v Petrovi vasi je določen namesto obolele učiteljice Marije Tavčarje-ve Rudolf Schüller, učitelj v Črnomlju.

— **Na meščanski šoli v Ptuj.** Na razpisano učno mesto iz matematično-tehnične strokovne skupine. Prošnje je vlagati do 10. aprila t. l.

— **Iz Breznice** pišejo: Pretekli teden se je vršil v naši občini spomina vreden dogodek. Naš nadučitelj Jožef Ažman je obhajal svojo 25letnico, odkar slušbuje pri nas. Koliko skrbi, truda in trpljenja je prestal v teh dolgih letih, ve preceniti najbolj tisti, ki so mu učitelj in šolske razmere znane. Nikomur niso samo rože nasute na pot, to je izkušal tudi naš slavljeneč. Ko je prišel k nam, je dobil v zaduhli in mokri šolski sobi 190 otrok, tablo in gobo, pa prazne stene. Po osem-letnem napornem delu je s pomočjo za šolo vnetih mož proti volji tedanjega žup-nika dosegel, da se je zidalo novo šolsko poslopje na mestu, kjer danes stoji. Da je šolski vrt skoraj popolnoma ob svojih stroških sam uredil, je pri njegovem ves-elju do vrtnarstva umljivo. Tudi kme-tijsko podružnico za našo občino je leta 1891. ustanovil, ki še danes deluje. Za vse to njegovo neutrudno delovanje tekom dolgih 25 let mu je došlo ob nje-govem godu vsaj nekoliko priznanja od občanov in poklicanih činiteljev. Naše pevsko društvo (skoraj vsi njegovi nek-danji učenci) mu je napravilo v družbi župana in predsednika okr. šol. sveta podoknico. Po končanem petju čestita žu-pan slavljencu za njegovo 25letnico služ-bovanja na Breznici. Pravi, da se pozna pri občanah in otrokih njegovo uspešno delo. Ljudstvo napreduje glede znanja in omike. Želi mu zdravja, da bi še dolgo vrsto let v naši občini živel v blagor in korist šolskih otrok, kakor vseh občanov. Tudi predsednik kraj. šol. sveta mu če-stita in ga prosi, naj ostane pri njih še na-dalje, naj ne zapusti Breznice do smrti, ker ga vsi občani ljubijo in cenijo, ker so mu vsi hvaležni za njegovo trudapolno delovanje v šoli in zunaj šole. — Slavlje-nec se obema, kakor tudi pevcem iskreno zahvali za petje in čestitke. Obljublja, da bo še naprej posvetil svoje skromne moči breznikiški občini in šolski mladini. Ne misli prej zapustiti kraja, preden ne gre v pokoj ali pa da ga poneso na domače pokopališče, če ga smrt zasači med delom. — Ob prijaznih pogovorih pri ko-zarcu vina v stanovanju, kamor je slav-ljenec peval celotno družbo, je kmalu po-tekel čas. Župan in predsednik kraj. šol. sveta sta prav tolačila naša čuvstva do nadučitelja. Vsi brez razlike želimo ljub-ljenemu nadučitelju zdravje, da bo mogel še mnogo koristiti svoji domači občini, Bog ga živi! Na mnoga leta! — Pa pra-vijo klerikalci, da ljudstvo naprednih učiteljev ne mara! Lažejo!

— **Schluvercinova majeva slavnost** v korist nemški mladini v obme-jnih krajih je dosegla lani velik uspeh ter se je nabralo okoli 150.000 kron. Letos se namerava vršiti ta prireditev še v večjem obsegu.

— **Iz Brezic ob Savi** poročajo: Nemcem v Brezicah stavi sedaj nemški šulvercin z Dunaja velikansko nemško šolo. Šulvercin bo daroval za to stavbo 40.000 K, a 60.000 K pa bo mesto na rame vzelo. Meščani so večinoma Slo-venci in imajo petrazredno svojo šolo. Tako bodo za šulvercinove naprave Slo-venci plačevali. Pa kje so učenci za nemško šolo? Iz Kranjskega iz Čateža jih love v nemško šolo. Čujmo, štirirazredna nemška šola nima otrok. V prvem razredu je 20 učencev in v četrtem istotako 20. Nemci imajo štirirazrednico! Slovenske šole po Sp. Štajerskem pa imajo v dvorazrednicah do 150 otrok! Vsa slovenski učitelji ima okoli 80 učencev! In Nemci le po 20. V prvem razredu z 20 učenci se lahko učite-ljica izprehaja po sobi. Istotako učitelj v četrtem razredu. Povsod enaka pravica naj bo — Slovincem kot Nemcem! Kdo dovoli za 20 učencev razrede? Kje so po-slanci?

Goriške vesti.

— **Pred c. kr. izpraševalno komi-sijo za ljudske in meščanske šole v Gorici** se prično prihodnji izpiti za učno usposo-bljenost v ponedeljek, dne 28. aprila t. l. Dotične prošnje naj bodo do dne 15. aprila t. l. v rokah ravnateljstva.

— **Strokovna nadaljevalna šola za zidarje v Renčah** je imela sklep šolskega leta 1912/13 v nedeljo 30. t. m. ob pol 4. uri popoldne. Sklep je bil združen z razstavo šolskih izdelkov.

— **Akademija c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici.** V nedeljo, dne 6. aprila ob 5.30 uri popoldne se vrši v dvorani Ver-di v Edlingovem prehodu v Gorici akade-mija, ki jo priredi c. kr. žensko učiteljske

Štajerske vesti.

— **Učiteljske izpremembe v celjskem okraju.** Martin Stante je prišel kot okrajni pomožni učitelj k Sv. Stefanu; namesto njega je bil imenovan Vekoslav Go-bec za prov. učitelja na okoliški šoli v Celju, in na njegovo mesto pa Stanko Gra-dišnik kot pomožni učitelj na okoliški šoli v Celju; Anica Ježovnik suplira obolelega nadučitelja v Ljubčini; Angela Sitter obo-lelo učiteljico M. Cidrih v Št. Petru, M.

Šolske potrebsčine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

s pomočjo gojenk zavoda in s pomočjo orkestra pešpolka št. 47. Točke bodo proizvajale v slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku. Čisti dobiček je namenjen v podporo ubožnih učenec c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici. Pričakuje se obilne udeležbe.

—g— Nemška šola v Gradišču ob Soči. V Gradišču hočejo Nemci ustanoviti Schulvereinsko šolo. Dobili so baje nemškega gospoda, ki bi obilo žrtvoval. Za šolo bi dobili nekaj otrok oficirjev, podčastnikov, uradnikov iz kaznilnice in drugih uradov ter kak zaslepljen domačin bi dal otroka v nemško šolo. Za nemško šolo se poteguje zlasti neki finančar.

—g— Muzejsko društvo v Gorici ima namen, zbrati po Slovenskem narodne umetnine in starine, kolikor jih še niso odnesli pohlepni tuji, ter jih razstaviti v Narodnem muzeju, ki naj kaže svetu, da so bili tudi naši predniki že kulturni ljudje. Ker pa ni mogoče odboru samemu storiti vsega dela, se obrača do učiteljstva z zaupno prošnjo, naj mu pomaga po moči pri tem važnem kulturnem delu. Zbirajo vse, kar je v stiku z našim narodom: narodno nošo, staro orodje, poslikano ali rezljano pohištvo, slike na steklo, les ali platno, stare knjige, važne listine i. dr. Pošlje naj se kar Muzejskemu društvu v Gorici. Gosposka ulica št. 3, ali pa se naj vsaj obvesti odbor, kdo ima kaj važnega. Stroške povine društvo rado. — Ker pozna odbor požrtvovalnost slovenskega učiteljstva, se zanaša, da mu bo radevolje pomagalo pri tem važnem narodnem delu. Odbor.

Istrske vesti.

—i— Uradna okrajna učiteljska konferenca vološkega šol. okraja. Dne 15. pret. m. se je vršila v Voloski uradna okrajna učiteljska konferenca pod spretnim predsedstvom novoimenovanega c. kr. okr. šol. nadzornika I. Bunca. Konferenci je prisostvoval ves čas c. kr. okrajni glavar baron Schmidt-Zabierow, kar kaže, da se zanima za splošni razvoj šolstva. G. šolski nadzornik je nagovoril zbrano učiteljstvo (okrog 100 jih je bilo) z jako jedrnatim nagovorom ter je bodril k vestnemu izvrševanju težkega poklica. Podal je statistiko o šolstvu v okraju, ki se je jako razvilo v zadnjih treh letih po zaslugi predsednika c. kr. okr. šol. sveta in bivšega šolskega nadzorn. g. profesorja K. Pribila. Po običajnih formalnih točkah dnevnega reda so prešli k izvolitvi zastopnika učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet za novo 6letno dobo, kar je bil tudi glavni namen konference. Zastopnikom je bil izvoljen t. Štefan Šiškovič, nadučitelj v Hrpeljah. Prejšnjemu zastopniku, ravnatelju in deželnemu poslancu A. Rajčiču se je zahvalil g. šolski nadzornik na 12letnem delovanju na težkem in odgovornem mestu. — Na dnevnem redu sta bila tudi 2 referata. Prvi je bil: »Razlaga novega učnega načrta o pouku risanja v ljudski šoli«. Referent tov. V. Šepič je stvarno in temeljito obdelal stvarno ter priporočal razne učne pripomočke. V debato sta posegla tov. B. Jurinčič in F. Kržišnik. Oba sta poudarjala, da bi bili predlagani učni pripomočki za naše razmere veliko predragi, kakor bi bil učni načrt preobsežen. Drugi referat je bil: »Vzgoja učenca zunaj šole«. Referentinja gca. I. Omahnova je rešila ta referat na vseobče priznanje udeležencev. V debato sta posegla tov. A. Mako in B. Dubovič, ki je stavil tudi dodatni predlog: Naj bi c. kr. okr. glavarstvo strogo naložilo občinam, da bi pri izdavanju dovoljenj za plese naložilo dotičnikom, da ne puščajo šolske mladine k javnim plesom. Ob točki »samostojni predlogi« je predlagal I. Dukič, naj se potnino in dnevnicke k uradnim okrajnim učiteljskim konferencam zviša primerno današnjim draginjskim razmeram. Nato je predsednik zaključil konferenco ob 2. popoldne.

Tržaške vesti.

—t— Koncert podružnice »Glasbene Matice« v Trstu v soboto dne 12. aprila. Natančnejši vzpored obsega tri orkestralne skladbe, dva novejša mešana zbor iz »Novih Akordov« in dva mešana zbor s spremljevanjem orkestra. Razen ene orkestralne točke se vse točke vzporeda prvič izvajajo na našem koncertnem odru. Pri zboru »Turki na Slevici« nastopijo tudi štirje solisti (sopran, alt, tenor in bas) in to sami domačini — absolvirani, deloma še

gojenci glasbene šole naše »Matice«. Torej tudi v tem oziru napredek.

—t— Umrl je v Pragi dr. Jan Rybař, c. kr. stavbni svetnik, namestnik stavbnega ravnatelja severozapadne železnice in častni doktor praške češke tehnike. Dr. Jan Rybař je oče državnega poslanca O. Rybařa v Trstu. Bil je star 79 let in jako zaslužen in veleugleden mož, ki je veliko deloval tudi na Slovenskem. N. v m. p.!

Koroške vesti.

—k— Nemški šulferajn je sprejel v slovenskem Korotanu od 1. do 9. marca sledeče prispevke: Bistrica v Rožu 50 K, Železna Kapla 20 K, Timenica 40 K, Beljak 54 K 50 v, Črneče 3 K 6 v, torej skupaj 163 K 56 v.

—k— Nemški Schulverein na delu. Minolo leto v mesecu majniku je praznoval nemški Schulverein obletnico društvene ustanovitve ter je ob tej priliki nabral nad 150.000 K za ponemčevalne namene. Letos razpošilja zopet na občine, šolske svete in šolska vodstva poziv za sodelovanje in praznovanje tega dneva. V zvezi s tem se praznuje tudi stoletnica osvobodjenja nemškega naroda in vojne pri Lipskem. To leto imenuje poziv »das glorreichste Jahr der deutschen Geschichte mit seinen zahllosen Heldentaten und seinen unzähligen Werken deutschen Opfermutes«. — Da nabere koroško vodstvo v naših nezavednih občinah in šolskih svetih dovolj judeževih grošev, je umevno! Slovensko ljudstvo pa plačuj 100—120% visoke občinske in šolske doklade! Ko bi hoteli Slovenci praznovati kak pomemben dan, bodi iz nacionalnega ali patriotičnega ozira, tedaj bi smatrali to takoj za veleizdajstvo. Kar delajo Nemci — in če bi vso Avstrijo razsekali — pa je vse prav in patriotično! — Taka je pač — dvojna mera v naši Avstriji!

—k— Volksrat na delu. V slovenski občini je bilo razpisano nadučiteljsko mesto, za katero sta prosila dva Slovenca in neki mlad nemškutar. Sicer je najmlajši med prosilci in tudi slovenskega izpita nima: pa še v drugih ozirih ni vse tako, kakor bi imelo biti. Ali navzlic temu upa Volksrat, da prodre s svojim kandidatom in pritiska na deželni šolski svet, kar se le da. In gospodom okolo deželnega šolskega sveta se res že tresejo hlače: dvakrat bi bil že lahko imenovan eden izmed prosilcev, pa se boji Volksrata. Slovensko delegacijo, ki je prišla prosit, da bi za dotično mesto imenovali slovenskega zmožnega učitelja, je po stari navadi deželni šolski nadzornik Benda zopet farbal, češ, da ima pripravljeno za najstarejšega prosilca boljše štacijo nego je ta. In vodja nemčurjev v dotičnem kraju, neki gozdar, hodi okolo kakor razjarjen petelin, svest si svoje zmage: »K. darf auf keinen Fall ernannt werden, der Volksrat hat sein möglichstes getan, damit K. nicht ernannt wird. Wir wollen keine solchen Zustände schaffen wie in St. Peter; nach G. muss unser F. kommen!« (Tukaj namigava na slovenskega nadučitelja M., ki je obenem tudi občinski tajnik in ne dela po Volksratovih navodilih.) Da vidimo, ima-li v slovenski občini peščica inferiornih nemškutarjev več pravice, nego vsa občina skupaj. Pri naših razmerah je pač vse možno.

Splošni vestnik.

V dopisu Srednješolski profesorji in »Popotnik« v št. 12. »Učit. Tovariša« se obrača g. dopisnik iz srednješolskih krogov do uredništva in upravnitstva »Popotnika« za neovrgljive podatke. Ker ne maramo delati nikomur krivice javljamo sledeče: V letu 1912, so bili pri upravnitstvu naročeni na »Popotnika« štirje srednješolski profesorji in ena gimnazija. Sedem iztisov je šlo v knjigotrštvo. Ti so bili namenjeni najbrže za ljubljanske odjemalce. — Upravištvo »Popotnika«.

Casopisje v Avstriji. Leta 1911. je izhajalo v Avstriji vsega vkup 4261 listov in revij. Od tega je bilo 1282 političnih in 81 ženskih listov. Petkrat do sedemkrat na teden je izhajalo 178 listov. Nemških listov je bilo 2327, čeških 1141, poljskih 369, italijanskih 131, slovenskih 91, rusinskih 71, hrvaških in srbskih 35, hebrejskih 19, rumunskih 14 in več drugojezičnih. V esperantskem jeziku sta izhajala dva lista.

Generalna nadzornica za čipkarsko obrt na Francoskem. V francoskem trgovinskem ministrstvu se je osnovalo mesto generalne nadzornice za čipkarsko obrt; na to mesto bo imenovana specialna strokovnjakinja, katere skrb bo predvsem pridobiti novo veljavo lepim starim vzorcem čipk. Izkušalo se bo tudi v ribiške vasi uvesti klekljanje čipk, da bo tamošnje žensstvo čez zimo imelo zaslužek. Plača generalne nadzornice znaša 6000 K na leto.

Prazniki ostanejo prazniki. Papež je s svojim »motu proprio« z dne 9. oktobra 1911 odpravil drug praznik o Božiču. Veliki noči in Binkošti in še nekatere druge, nekatere pa postavil na nedeljo. Takaš je bilo precej prerokanja zaradi odprave praznikov, zmagalo je končno naziranje naj ostanejo prazniki kakor doslej in naj se na navedene dni ne dela, kakor se doslej ni delalo. Sedaj končno se je oglasila v vprašanju praznikov tudi avstrijska vlada, ki je pred kratkim razglasila v »Wiener Zeitung«, da ne uvede nikakih prememb glede praznikov, marveč ostane po c. kr. uradih, šolah, zavodih in tvornicah vse po starem.

Pošta in ljudska izobrazba. Kakor poroča »Revue« se bavi belgijska uprava z velikim načrtom, ki ima namen, uporabljati organizacijo poštne službe v propeh ljudske izobrazbe. Gre za neko vrsto brezplačne ljudske knjižnice. Vsi in tudi najmanjši poštni uradi po deželi naj dobe knjižnice. Knjige se bodo posojevale občinstvu brezplačno. Knjige se bodo od časa do časa izmenjavale med posameznimi poštnimi uradi. Citatelji te državne ljudske knjižnice morajo položiti, ko si izposodijo prvo knjigo, kavcijo treh frankov, da je pošta za eventualno škodo krita. — Na Kranjskem pa klerikalci ne dovoljujejo ustanavljanja občinskih javnih knjižnic in čitalnic.

Upanje za jetične. Dr. Friedman, ki pravi, da je iznašel zdravilo proti jetiki, je v Novem Jorku vbrizgnil svoj serum že 100 bolnikom. Dosele ima Friedman v rokah že 5000 prošenj za zdravljenje. Vodstvo hotela, v katerem stanuje, pa mu je sedaj odpravečalo stanovanje, ker so prihajali neprestano samo jetični k zdravniku in so se lastniki hotela zbal, da se tudi gostje ne nalezijo jetike. Kak bo uspeh Friedmanovega zdravljenja, bo javnost zvedela v nekaj tednih. — Iz Rima pa prihaja vest: Giuseppe Nurgis, kemik iz Sardinije, trdi, da je odkril zdravilo za jetiko, ki prekaša dr. Friedmanov serum. Izdelal je tudi serum, ki se mora bolniku vbrizgati. Kake vrste je zdravilo, doslej Nurgis ni povedal. Poizkusi na živalih so imeli baje presenetljive uspehe. Dr. Nurgis zdravi sedaj sedem bolnikov, ki so se nahajali v zadnji stopnji jetike. Kakor dr. Friedman, tako se tudi dr. Nurgis brani izdati skrivnost svojega zdravila in ne dovoli, da bi se rabilo v bolnišnicah. Zdravnik, ki mu je zaupano zdravljenje omenjenih bolnikov, je baje opazil na svojih oskrbovancih znatno izboljšavo. Največjo bejazen zbujajoči znaki so pri njih baje izginili. Dr. Nurgis misli, da s svojim zdravilom v resnici lahko ozdravi jetiko.

Rimsko-katoliška cerkev v Avstriji ima po lastni statistiki 366.887.986 kron imetja, ki nese 23.926.431 K obresti. Razentega prispeva verskemu skladu država 27 milijonov kron. To so dohodki, ki jih izkazuje statistika, prav mnogo je pa še postranskih dohodkov, ki se odtegujejo vsaki kontroli. Torej duhovniki in samostani imajo jako lepe dohodke in prav verjetno je, da ne poznajo socialne bede, ki mori druge stanovne — tudi učiteljstvo.

Prvi krematorij na Avstrijskem. Mesto Liberec na Češkem je pravkar kupilo zemljišče za 100.000 K, na katerem zgradi krematorij. Krematorij bo zgrajen na najvišji točki gričevja, ki obdaja mesto, in se bo videl od vseh strani mesta. K zgradbenim stroškom bo prispevalo dunajsko društvo prijateljev za sežiganje mrličev 140.000 K. Z zgradbo bo pričelo mesto najbrže že to pomlad in v jeseni bo že gotovo. Leta 1912, je bilo iz Avstrijskega prepeljanih 250 mrličev na Nemško, da so jih tam sežgali.

Razgled po šolskem svetu.

— Umrl je izredni profesor na češki univerzi v Pragi gospod dr. Jožef Trkal, star 53 let.

— Šole v Srbiji. Kakor se vidi, v tem šolskem letu v Srbiji ne otvorijo več šol, ki so bile zaprte zaradi vojne. Od novega leta dalje se je govorilo sedaj, da se šole zopet otvorijo, sedaj da ostanejo zatvorene. Sedaj pa, kakor poročajo iz Beograda, je končno odločeno, da ostanejo šole zaprte.

— Prodiranje nemštva v tešinskem okraju v Šleziji. Dež. šolski svet v Šleziji je imenoval nedavno tega na svojem zasedanju nadučitelja Karla Skuta v Šibici pri Tešinu za nadučitelja nemške šole ravnatelj. To imenovanje je žalosten dokaz, kakšne razmere vladajo v Šleziji. Prvotno poljska šola v tej občini je bila ponemčena, k čemur je imenovan nadučitelj dosti pripomogel. Šibica je poljska občina, kjer živi neznatno številce Nemcev, a zaradi pomoči nekaterih renegatov vladajo vendarle Nemci. Tako se je jela slovenska občina potapljati v nemškem morju, a od poljske strani ni bilo nobenega odpora.

— Učiteljski dom v Cerkvenici so slovesno otvorili 24. pret. mes.

— Poboljševalnica za mladoletne v Srbiji. V Zabeli blizu Požarevca grade veliko moderno poboljševalnico za mladoletnike, ki pridejo v navskrižje s kazenskim zakonikom. Stavba bo stala 1 milijon kron.

— Prenapolnjenje v zdravniškem poklicu. Listi poročajo, da nameravajo stanovska društva zdravnikov v Avstriji opozoriti javnost na veliko prenapolnjenje v zdravniškem poklicu. Zlasti se bodo opozorili na to abiturijenti vseh avstrijskih gimnazij, da se odvrnejo od medicinskega študija. V minulem zimskem semestru je bilo v Avstriji 6439 medicincev; od teh je bilo na Dunaju vpisanih 2505 dijakov. Nasproti lanskemu letu je število dijakov na medicinskih fakultetah v Avstriji naraslo za 800, to je za 24%. V zadnjih desetih letih pa je število medicincev v Avstriji naraslo za več nego 150%. Tudi število žensk, ki študirajo medicino, se vedno množi; v zadnjem zimskem semestru je bilo v Avstriji 422 medicink, od katerih je bilo 152 vpisanih na dunajski medicinski fakulteti kot redne slušateljice.

— Švedski vseučilišni profesorji med Slovaki. V svrhu študij sta prišla med ogrske Slovake vseučilišni profesorja dr. Harald Kylin iz Upsale in pa dr. Henrik Lundegardh iz Stokholma. Učenjaka nameravata dlje časa ostati med ogrskimi Slovaki.

— »Panslavizem« med dijaki v Šopronju. »Pester Lloyd« poroča, da so med teologi, seminaristi in dijaki liceja v Šopronju odkrili »panslavistično« organizacijo — društvo »Zora«, ki je imelo namen gojiti »slovansko misel«. Društvo je imelo zveze z drugimi »antinacionalnimi« organizacijami. Na dan je prišla cela ta »nevarna« reč baje zaradi tega, ker je oblast opazila, da dobiva seminarist Svorčinja (predsednik društva) nenavadno veliko poštinih pošiljatev, nakar so mu jih nekega dne zaplenili. Proti krivcem se je takoj uvedla najstrožja preiskava ter je bil Svorčinja takoj izključen iz evangejskega učiteljskega zavoda; obsojeni so bili dalje, da namenoma zapuste zavod: teolog Bibza in seminaristi J. Gerig, J. Gadi, M. Bibza in J. Bibza. Sedem dijakov je dobilo ukor. Razsodba šolske oblasti se je poslala šopronjskemu državnemu pravdniku.

— Ženske ravnateljice na ljudskih šolah v Norvežiji. Na Norveškem so ženske na šolskem polju po zakonu popolnoma enakopravne z moškimi. V praksi pa je ta enakopravnost še malo izvedena ter n. pr. nobena ženska oseba ne zavzema mesta, ki bi neslo več kakor 3300 K plače na leto. Zadnji čas pa je občinski svet v Bergenu sklenil, da bo tudi ženske imenoval na ravnateljska mesta v ljudskih šolah in jih ravno tako plačal kakor moške.

— Za katoliško semenišče v Prizrenu je srbska vlada že rešila preddela in v kratkem razpiše natečaj za napravo načrtov.

— Dr. J. Kobijaši, japonski profesor, je prišel v Beograd, da proučuje srbski narod.

— Obsojen katehet. Sebestih, katehet v Polni, je rekel neki šolski učenki, da je propadlo dekle, zaradi česar so ga deklina starši tožili zavoljo razžaljenja časti. Sodišče je kateheta obsodilo na denarno globo 30 kron.